

ש"פ ויגש - ה' טבת
דידן נצח
גליון ז

יוצא לאור על ידי

מערכת "יגדיל תורה"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושמונה לבריאה

מפתח

3	דבר העורך
8	ד' כתות
10	משיח שבדורנו
11	ביאור בדברי רש"י
12	ביאור בדברי הרמב"ם
14	ביאור נוסף בדברי הרמב"ם
17	תחיית המתים לפני הגאולה
21	דור השביעי - דור הגאולה
23	הנבואה - לאלתר לגאולה
27	הדרך הסלולה והדרך החדשה
28	להאמין ולחכות
31	אמונה ובטחון
33	מארש של נצחון
34	בטחון בכלל הדבר
34	מהותה של נבואה

קובץ משיח וגאולה

מספר הפאקס למשלוח הערות: 756-2919 (718)

או ע"פ הכתובת:

מערכת "יגדיל תורה" - 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

ב"ה

דבר העורך

גליון זה יוצא לאור לקראת ש"ק ויגש - ה' טבת יום דידן נצח.
ומהו א"כ הקשר לגאולה ומשיח?

בשיחות קיץ תשמ"ה, כשהרבי דיבר בכאב עצום אודות גניבת
הספרים מהספרייה, הכריז ואמר:

כל ספר וספר מספריית ליובאוויטש הנמצא מחוץ לכתלי
הספרייה - הוא כמו "פצצה חיי" שעלולה להתפוצץ בכל רגע,
ואחריותה - מי ישורנו.

למרות זאת, הולכים ומתפרסמים לאחרונה מסמכים מרובים
שנגנבו מהארכיון, בהעלמת שם הגנב שהמסמכים מוחזקים בידיו,
ואין איש שם על לב. לדוגמה:

בגליונות האחרונים של "בית משיח" נדפסה רשימת כ"ק
אדמו"ר זי"ע בווארשא, יחד עם תצלום ההזמנות וכרטיסי הכניסה
לחתונה, בכת"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע על הגליון, שרשם לעצמו
לזכרון.

נשאלת א"כ השאלה: כל אחד שרואה תצלומים אלו רואה
שהכרטיסים הם מארכיונו הפרטי של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע
ושוייכים לספרייה, שעל זה הכריז הרבי בכאב עצום שהיא כמו
"פצצה חיי", ומדוע א"כ אין הם מוחזרים לספרייה?

ואת המענה על זה כתבה המערכת (גליון 162 עמ' 26):

בשם אלפי הקוראים, הננו להודות מקרב לב לחפץ בעילום
שמו שהואיל לפרסם את היומן המובא כאן לתועלת הרבים.

והתמיה בזה גדולה היא:

הרי עובדה זו שהוא "חפץ בעילום שמו" מובן לכל בר דעת: כי
אינו רוצה שיתפרסם איך ומתי הגיעה "גניבה" זו לידיו. וא"כ איך זה
משבחת המערכת את פעולותיו של "חפץ בעילום שמו" זה?

והרי מדובר כאן במערכת של עתון שהוא מקושר לרבי בלי גבול, עד שכל התהוותו של העתון הוא כדי לפרסם בעולם את זהותו של הרבי "מלך המשיח", ואיך זה היא מעודדת פעולות של "מרידה" מוחלטת ברבינו נשיאינו הנצחי, ועד להחזקת "פצצה" בבית ואי החזרתה לספריה.

והתמיהה היא ביותר, שהרי זהו לא מקרה חד פעמי, כי אם זה דרכם כסל למו, להדפיס "חשיפה" מפעם לפעם, כאשר כל פעם נראה בעליל שהוא חומר השייך לספריה ונגנב. ותמיד הוא בעילום שם ה"מזכה את הרבים", ובתודת המערכת בשם הקוראים.

וזהו הקשר בין יום "דין נצח" ל"משיח וגאולה", אשר אף אלו הדוגלים בהכרות "יחי" וכו', מכל מקום, גם במלך המשיח אסור למרוד! ומסמכים השייכים לספרייה צריכים להיות מוחזרים לספריה.

*

אינני בא בזה לשום מסקנא, אבל פלא על גבי פלא הוא, אשר גם הקובץ השני של קבוצה זו של "משיחיות קיצונית", הוא הקובץ "אהלי תורה", גם אצלו רואים אי התחשבות מוחלטת בדבריו של הרבי, ומרשים לעצמם זיופים והכחשות, ועושים היפך מהוראות הרבי, גם בדברים שהם עצמם יודעים את האמת.

דוגמה אחת מהנדפס בגליון האחרון:

ידוע ומפורסם, שבשנת תשמ"ו, כשנתמנה הבד"צ דשכונתינו, הכינו "חווה" בין הקהל לבין ג' הרבנים החדשים. בסעיף ה' של החווה הי' כתוב:

סדור חופה וקדושין יהי' רק בידי ג' רבני השכונה [מלבד כאשר ימצאו לנכון לתת רשות לרב אחר].

נציגי הקהל מסרו אז לרבי העתק מהחווה, והרבי השיב:

באם "יחקרו" יודע להם - שב770 עורכים חו"ק (וכן עשו בימי הרב דוארקין ע"ה) מכ"כ סוגים, בהביאם מסדר קידושין משלהם, ובמילא יבררו דעת השו"ע בנוגע לס"ה שלהם.

ואכן, ע"פ הוראה זו של הרבי, השמיטו נציגי הקהל את הסעיף הזה מהחזקה הסופי שאותו מסרו לחברי הבית-דין.

כך היה עד ג' תמוז תשנ"ד, שמאז ואילך התחילו "להכריח" בכמה דרכים, ששום רב לא יהיה לסדר קידושין ב770 מבלי רשותם. ולכאורה תמיהה עצומה היא, מה השתנה אחרי ג' תמוז, שלא להתחשב עם הוראת הרבי.

וע"ז השיבה המערכת של קובץ אהלי תורה (גליון פג עמ' 41 ואילך):

הגעתי למסקנה שיש כאן טעות (א"ת טעות אלא טילוף) מציאותי ובמילא שינוי מן הקצה אל הקצה במענת כ"ק אדמה"מ.

ולאחר אריכות גדולה בביאור ההלכה מסיים:

תקנת חו"ק בסעיף ה' של החזקה היתה, שרצו הנציגים שהסידור קידושין תהי' אך ורק ע"י חברי הבד"צ בלי יוצא מן הכלל אפי' כשיתנו רשות (ולא כמו שכתבו נמלבד כאשר ימצאו לנכון לתת רשות לרב אחר!).

(I) שוב נדפסה "הבהרה" מטעם המערכת בש"פ מקץ (עמ' 22):

נכנס בקובצינו בטעות ... כפי שנודע לנו מאלו שיש להם ידיעה באלו העניינים, שבאמת כן היתה השאלה באופן שכתבו האחרים, ולכן אנו מתקנים זה עכשיו. ועם הקוראים הסליחה.

אמנם לפי"ז גדלה התמיהה מדוע ממשיכה הנהגה זו "נגד" הוראה ברורה של הרבי, ודוקא ע"י אלו הדוגלים בהכרות "יחי"!!?

ומה שהרבה לחקור בהערה הנ"ל בטעם הדבר; הנה אני איני יודע מהו הטעם שהרבי לא רצה שחברי הבד"צ דשכונתינו יהיו ממונים על סידור קידושין ב770.

וכמו"כ איני יודע הטעם שהרבי לא רצה למכור את חמצו לחברי הבד"צ דשכונתינו.

וכמו"כ איני יודע הטעם שהרבי לא הרשה לחברי הבד"צ לנהל את עניני בית הכנסת ב770- , ולאחרונה נדפס תצלום כתי"ק אשר כתב אל הרב חזקוני ע"ה:

להסבירו בשמי שא"א לומר לביהכ"ס וגבאי' - שאין הם ברשות עצמם כלל וכלל, ובכל פרט צ"ל רשיון מפב"פ וכו' וכו'.

וכמו"כ איני יודע הטעם שהרבי לא הרשה לחברי הבד"צ לפקח על ועד החינוך בשכונתינו כידוע, ועוד ועוד ואכ"מ להאריך.

נשאלת א"כ השאלה, הרי עורכי הקובץ יודעים בעצמם שלא כך היה כתוב בחוזה ולא כך תיקן הרבי, וא"כ כיצר החי מכחיש את החי, בדבר הגלוי ומפורסם, שהרי כבר נדפס ונתפרס התצלום הנ"ל! ?

והמענה ע"ז הוא:

קובץ זה דוגל בהכרזת יחי וכו' קודם התפלה, וידוע הפתגם "א פרק משניות [קרי: הכרזת יחי] פארן דאוונען איז אויף אלץ מכפר".

וזהו הקשר בין יום "דידן נצח" ל"משיח וגאולה", כי בענין דידן נצח "דידן" ביאר הרבי בשיחות טבת תשמ"ז, "דידן" הם הספרים, שהם ינצחו, ואף אנן נעני אבתרי, אשר לא הכרזת "יחי" היא שמנצחת כי אם הוראותיו של הרבי, שהוא משיח שבדורנו, הם ינצחו ויקרבו את הגאולה השלימה בקרוב ממש.

*

ועד כמה שמנסים אנו להעלים עין, רואים שוב פלא על גבי פלא, דוקא אצל חבורת ה"גבאים" הדוגלים בהכרזת יחי בעת התפלה, וקביעת ההכרזה הזאת על הפרוכת ועל כל כתלי בית הכנסת; הנה כל מציאות גבאותם היא "מרידה" במלכותו של מלכינו נשיאינו בריש גלי.

גבאים אלו נבחרו ונתמנו על ידי חברי הבד"צ דשכונתינו כבר בשנת תשמ"ח. ואז ציוה המזכיר הרב חדקוב ע"ה על הרבנים שיבטלו את המינוי שלהם, וביטולם. ומיד אחרי ג' תמוז תשנ"ד השתלטו שוב על ביהכ"נ בכל תוקף.

נשאלת א"כ השאלה, הרי ידוע לכל באי שער עירינו אשר הרב חדקוב לא נתן את ציווי הנ"ל בשם עצמו כי בשמו של רבינו נשיאינו. ולא זאת בלבד, אלא שאמר לרבנים אז, כי עד אשר לא יבטלו את הגבאים שמינו לא ירד הרבי לתפלות לבית הכנסת. ויתירה מזו ידוע ומפורסם, אשר בשעה שהרב חדקוב נתן הוראה זו אל הרבנים, הי' הרבי על הטלפון, ושמעו הרבנים את הרבי מצוה להרב חדקוב מה

ואיני רוצה לערער ח"ו את כח הרבנים שליט"א; אבל כולם יודו בודאי אשר הרבי בא אצלינו קודם, ואת הוראותיו חייבים לקיים - גם אלו המכריזים "יחי"!

יאמר להם [דבר זה אפשר לברר על ידי שאלת חכם אצל שלשת חברי
הבד"צ דשכונתינו].

ואחרי כל זאת, הנה מיד אחרי ג' תמוז תשנ"ד השתלטו גבאים
אלו על בית הכנסת, וצווחים יחי וכו' לפני התפלה, ובזה רוצים
שתתכפר "מרידתם" במלכינו נשיאינו!

האמנם יש איזה קשר בין הכרזת "יחי" ובין אי התחשבות עם
הוראות הרבי וסילוף דבריו והשמצת שמו הקדוש וכו' וכו' ! ?

ומסיימים בטוב, ש"דידן" (כ"ק אדמו"ר זי"ע) "נצח", בגאולה
האמיתית והשלימה במהרה בימינו ובקרוב ממש.

שלום דובער לוין

ד' כתות

הר"ר שלום דובער דריזין

הנני בא בזה לעורר את הלככות בענין הנוגע בחיי נפשנו, ואני תקווה שדברים אלו - שהם דעתי הפרטית - יעזרו להביא שלום ושלוה בקרב אנ"ש.

מאז ג' תמוז תשנ"ד ישנם דעות שונות בין אנ"ש בנוגע לאמירת "יחי" וכו', ובאופן כללי ניתן לחלקם לארבע השקפות:

(1) אלו שלא אומרים "יחי".

(2) אלו שאומרים "יחי".

(3) אלו שרוצים לומר "יחי" אך לפועל אינם אומרים כיון שהסביבה לא מסוגלת לקבל זאת.

(4) אלו שאינם נוסעים על הציון הק'.

ברצוני להדגיש שלכל אחת מדעות אלו ישנו יסוד לפענ"ד, והנני רוצה ללמד זכות על כל אחת מהם:

(1) גם אלו שלא אומרים "יחי", הרי הם מאמינים במ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק (סימן ז"ך וביאורו) דאיתא בזה"ק "דצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי". ובפרט כפי שאנו רואים בעיני בשר הנסים ונפלאות שכ"ק אדמו"ר רבינו נשיאינו פועל בכל יום ויום ממש.

(2) אלו שאומרים "יחי אדמו"ר מלך המשיח לעולם ועד" מתבססים על הפסוק (הושע ג, ה) שכאו"א אומרי ב"קידוש לבנה": "ויתקיים בנו מקרא שכתוב ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם", וכפי שמפרש המצו"ד ש"דוד מלכם" קאי על "מלך המשיח הבא מזרע דוד", וכחסיד חב"ד מאמין ש"דוד מלכם" ("מלך המשיח הבא מזרע דוד") הוא הוא כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו אשר "חלינו הוא נשא ומכאובינו סבלם" - לכן מבקשים וצועקים ש"יתקיים בנו" - "יחי אדמו"ר מלך המשיח לעולם ועד", שבמהרה בימינו ובעגלא דידן יבוא ויגאל צאן מרעיתו מגלות המר ויוליכנו קוממיות לארצנו.

(3) אלו שלא אומרים "יחי" משום שהסביבה לא מסוגלת לקבל זאת - הרי מצינו עד"ז בהנהגת אברהם אבינו, שכשאמר לו הקב"ה "קח נא את בנך וגו' והעלהו שם לעולה", אמר אברהם אל נערו "שבו לכם פה גו' ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם" והרי אחד מ"נערי" של אברהם הי' אליעזר "עבד נאמן" של אברהם אבינו שמסר את עצמו לעבד אליו (המשך תרס"ו ע' שיז), ונקרא "צדיק" (במדבר רבה כא, כ. מדרש תלפיות בערכו), ועליו אמרו חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות כו' מתורתן של בנים" - ואעפ"כ לא הי' מסוגל לקבל שאברהם אבינו הולך לשחוט את יצחק, ועוד יותר - מבואר במפרשים שאברהם לא רצה שילך אתו כדי שלא יעכבוהו מלשחוט את בנו (פירושי התורה לבעלי התוס'. ש"ך עה"ת). וגם כשיצחק שאל את אביו "אי' השה לעולה", ענה לו אברהם "אלקים יראה לו השה לעולה", ובפי' הראב"ע שאברהם אמר "ונשובה אליכם" כדי שלא ירגיש יצחק ויברח.

וזהו גם לימוד זכות על כמה משלוחי כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו שאינם אומרים "יחי" בקהילתם, כיו שבין הרבה מן התורמים לבתי-חב"ד אין זה "באופן המתקבל".

(4) אלו שלא נוסעים על הציון הק': כולנו מודים שכ"ק אדמו"ר נשיא דורינו הוא משה שבדורינו, ובנוגע למשה רבינו כתיב "ולא ידע איש את קבורתו" ובש"ך עה"ת כתב דברים נפלאים על פסוק זה, וז"ל: "לפי שאין הדין שולט על האדם אלא בעודו גוף שנאמר קץ כל בשר ואומר אך כל בשרו עליו יכאב, ומשה חומרו נזדכך שנאמר של נעליך מעל רגליך, שפשט החומר ונשאר רוחני. ולזה לא ידע איש את קבורתו, מפני שהקבר הוא לגוף החומרי".

ועיין גם פירוש באר בשדה דמ"ש חז"ל עה"פ "ויקבור אותו" - "הוא קבר את עצמו" דס"ל כמ"ד בפ"ק דסוטה דמשה רבינו לא מת אלא הוא נתכסה ונעלם מעיני הבריות, וזהו מ"ש "הוא קבר את עצמו"!

ולכן, כיו שכל דיעה מארבע דיעות הנ"ל יש לו על מה לסמוך, ממילא אף "שאינן דיעותיהם שוות", יש להבין אחד את השני ולהוציא את העוקץ של שנאה מקרבנו, וכל אחד במסילתו יעלה,

ולחיות באופן ד"שבת אחים גם יחד", והרי "כולנו בני איש אחד נחנו" - דעם רבינס קינדער.

ואסיים במאחז"ל (דברים רבה ספ"ה): "גדול השלום שאין הקב"ה מבשר את ישראל שיהיו נגאלים אלא בשלום שנאמר (ישעי' נב, ז) משמיע שלום". ובמדרש תנחומא ישן (פ' נצבים) איתא: "אע"פ שאפילה לכם, הקב"ה עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר (ישעי' ס, יט) והי' לך ה' לאור עולם, אימתי כשתהיו כולכם אגודה אחת.

משיח שבדורנו

הרב חיים משה בערגשטיין

שליח כ"ק אדמו"ר, פארמינגטאן הילס משיגאן

הנה בפולמוס העטים רואים איך שהנחות הרצון מנהיג כאו"א למסקנות אחרות ואין א' רוצה לשמוע השני, ולכאורה ודאי יש בכל מארז"ל ובכל שיחה אפשרות ההסברה לב' או יותר פנים עם פרטים המסתעפים. והטעם הוא שזהו סדר התורה, זכור ושמור בדבור א' נאמרו, ובכל שיחה, כל מלה ומלה נאמרה באופן שיתקבל ויובן קצת אחרת בין זל"ז.

ורצוני להביע שבאמת ב' האופנים להבין הדברים אולי באמת הם כך, כי כל השיחות וכו' לא נאמרו בצורה כ"כ ברורה. היינו, שאף פעם לא הצהיר כ"ק אדמו"ר ואמר "אנא מלכא משיחא" וגם לא קיבל הכתרה, ולמרות זאת נתן עידוד לכמה יחידים לכאן ולכאן, וצריכים לקבוע שעמדתו הי' בחוט הזהב ולאנשים כערכנו א"א לנו לקלוע.

ועד"ז בשיחות בתחלת ימי הנשיאות בהם נאמרו ענינים שמיימים ונזהר מאד באומרו אותם. ומ"מ נ"ל שלקבוע כהרבנים הגאונים א"ל קפלן ור"י סופר ור' ש.ד.ב. לויין אי אפשר. וטענתו של המאוה"ג ר' יואל קאהן צודקת שא"א לומר שדיבר כ"ק בלשון שיכשיל עשירות אלפים יהודים באמונה טפלה ח"ו ח"ו, ונ"ל ברור שהמילים "והוא יגאלנו" ישנו הפך הפשוט - שהוא - כ"ק אדמו"ר הריי"צ צוקללה"ה יהי' המשיח. וג"כ יצא מזה שהרבי הקודם הוא

המשיח של דורינו שיקום בתחי'. ורק דורשי רשומות אומרים שכ"ק אמר זאת על עצמו מיוסד על דבריו ש"נשמתו בי" וכדומה. ומ"מ פשטות הלשון מורה ומוכן שמדבר על חותנו שהוא בעצמו יגאלנו ולא רק כרם חב"ד אלא כל מי שבשם ישראל יכונה. וחלילה לומר שזה כעין הלשונות בתורה שנאמרו באופן של הרוצה לטעות יבוא ויטעה, כי רבינו הי' נזהר בזה בתכלית.

ביאור בדברי רש"י

וא"כ נשאלת השאלה מדוע אינו מציין להגמ' בסנהדרין על המילים "והוא יגאלנו"?

וי"ל טעם פשוט בזה: מימרא דרב "אי ממתיא" הוא בגדר ספק ספיקא, וא"א להגדיר אמונה ע"פ ס"ס (כי הרי אמר אי מחיים אי ממותא ולצד הב' ישנו פירוש השני של רש"י נמצא שהוא בגדר ס"ס). ומה שכתבו כמה שדעת רב הוא דעת יחיד, ואי"ז דעת רבים, הרי אדרבה, איפכא מסתברא! אם אין דבריו מנגדרים לדברי חבריו הרי אדרבה הם מסכימים אתו!

ונציע הסבר שכולם יסכימו לו: הטעם שאמר "אי ממתיא" הוא, שאולי לא הי' מישהו בחיים בדרגא הראוי' לזה, כי אפשר שחסידותו של רבינו הקדוש הי' חסר, וכאגדת ב"מ (פד:) כשבא לתבוע מאשת רבי אלעזר ברבי שמעון לינשא, אמרה שאין חסידותו של רבי דומה כלל לחסידות בעלה. ולכן אולי אי"ז נמצא היום החסידות הדרושה ממשיח, אבל נמצא בבית המלך בדור קדום, והוא יהי' המשיח. ולכן מציע חסידותו של דניאל. וכל הדיוקים של "היה" אינם מכריעים כי הי' חסידות השייך לזה רק אצל דניאל, אבל דניאל אינו מן החיים לומר עליו שהוא נמצא. וזה פירוש ואם הי' דבר זה - היינו חסידות שלא נמצא בין החיים.

ואין לומר (כהרב סופר והרב לוין) שבא רש"י להורות שישנו משיח בכל דור, כי, מלבד זאת שאין זה פירוש מילי רש"י כלל וכלל ומכניסים פילא בקופא דמחטא, ואין כאן רמז ורמזי רמז לזה, הרי מדוע תפס רב בדניאל? הלא זקנו של רבינו הקדוש הי' הלל הזקן ולמה לא אמר עליו? או על רשב"ג שהי' הראשון מהעשרה הרוגי

מלכות? (וא"א לומר שתפיסת רב הי' משום שלא הי' ממשפחת דוד בן אחר בן וזה יפסול כל ביתו של הלל עד רבי - דהרי הי' לרש"י לרמז זה) אלא הפירוש הנכון הוא: משיח הוא חסיד גמור, ואם לא נמצא חסידות כזו אצל אחד מן החיים אז מחפשים מן המתים.

ביאור בדברי הרמב"ם

וי"ל שאין בדברי הרמב"ם סתירה לזה, כי מש"כ הרמב"ם "אם לא הצליח עד כה" מדובר במי שהתחיל לכפות את ישראל או כולם או רובם ולא רק מקצת החשוב, וגם ללחום בפועל נגד אויבים. ודבר זה לא הי' אצל דניאל (וכפי שכ' ר"י סופר בעצמו). ועד"ז לא היו ענינים אלו אצלנו כלל, ואין אף א' שיאמר כן בלי שום טשטוש המוח. כי אין מ"שליחות" ענין של מלחמה בפועל ממש נגד שונאים. האם נחלשו סוריא ואיראן מלהתגרות מלחמה נגדינו כתוצאה ממלחמת המשיח? האם ארצות הברית שנחשבת כה"עצור ועזוב" הבלתי רצוי של פ' האזינו, נהפך להיות צבאו של מלך המשיח? בפועל לא היו מלחמות (ועד"ז בדניאל), וכמו שמציין הר"י סופר שבן-כוזיבא לחם בפועל ממש והצליח לזמן שנתיים לערך, (ולכן העדיפו רבי עקיבא לרבן גמליאל שהי' נשיא הדור!) וכל המלחמות הרוחניים אינם פשטות לשון מלחמה. וע"כ אין לומר שהרבי נ"ד התחיל ולא הצליח, כי לא התחיל, כ"א ברוחניות הענינים שאי"ז מענינו של הרמב"ם.

עוד העירו רבים על סדר דבריו של הרמב"ם, שכתב: "ואם לא הצליח עד כה או נהרג", ושואלים: (א) מה מוסיף הרמב"ם בהוספת אופציה ש"נהרג", הרי "לא הצליח" כולל כל אופני אי-הצליחה (מת, הובס, חלה) - וגם אופן שנהרג? (ב) אם בא לפרש כוונתו ב"אם לא הצליח", הי' עליו לכתוב "וכגון" שנהרג (בתור דוגמא)? (ג) למאי נפק"מ לנו מדוע לא הצליח?

ומבארים (פרדס חב"ד גל' א', "יתבררו ויתלבנו") שמוסיף הרמב"ם אופן שהצליח לגמרי ואז לאחר בנין ביהמ"ק יהרג ע"י אויבים. ודבריהם תמוהים: האם יעשה ה' ניסים ונפלאות אלו בכדי להקהות שינינו בתקוות שוא? זה אי אפשר!

זאת ועוד: מדוע קובע הרמב"ם שלמרות שלא הצליח ה"ה עדיין ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים? מהיכן קבע זה?

ולפענ"ד יש לבאר שהגדר "נהרג" איירי בתחלת מלחמותיו ולא הצליח כלל במלחמותיו, ומ"מ כשר הוא!

וי"ל שקבע הגדרותיו על פי דוגמאות ממלכי בית דוד בעבר. והם חזקי' שלא הצליח עד כה - אף שהצליח לקבץ נדחי עשרת השבטים, מ"מ לא הצליח לגמרי, כי לא נתבטל מלכות בבל וכן לא קיבץ כל גולי עשרת השבטים ולא נצח היושבים בארץ הי' שבטים וליקח בחזרה שטחים אלו. והי' בחזקת משיח אבל כשבת נתבטל משיחותו, אבל עדיין מלך כשר הוא.

וכמו"כ יאשיהו הלך נגד פרעה נכה ונהרג בראשית התחלת מלחמותיו. (מלכים-ב, כג, כט) ואע"פ שלא הצליח כלל במלחמה מ"מ ה"ה מלך כשר - רק לא המשיח הצפוי; הוא הי' בחזקת משיח אבל בפועל לא הי'.

וזהו הסדר בההלכות: בתחלה מגדיר הרמב"ם אופן הצלחתו, ואם לא הצליח כ"כ ואפילו הצליח פחות מזה או שלא הצליח כלל במלחמה - הרי אז יש מקום להסתפק אולי רשע הי' וכל מעשיו היו מעשי תעתועים, לכן מבהיר שמלך כשר הי'.

ואשר לכן מותר לנו, ומחוייבים אנו לילך אחרי מלך שיבוא שוב וילחום נגד אויבים באם יתקיים בו שאר תנאי המשיח.

וישנו (א) חיוב לצפות למשיח (ב) באם יבוא מלך מבית דוד שיתחיל - (ג) מחוייבים לילך אחריו, אע"פ שאפשר שלא יצליח. והי' סברא למנוע מזה ולא לתומכו, ודי אם נלך אבתרי' כשיראה לנו בודאות, ואין לנו אלא לבטוח שאם ירצה ה', יעשה ה' את שלו. להוציא מלבם סברא זו הביא הרמב"ם ב' דוגמאות אלו, שלא הצליח עד כה כחזקי' או שנהרג בתחלה כיאשי'. ומ"מ יאשי', מלך כשר הי', ולא קם כמותו מימי דוד.

והיוצא מזה ג"כ, שמי שהוא מלך מבית דוד הוגה בתורה וכו' צריך להשתדל לעשות הפעולות המביאים לגאולה, כי אולי הוא המשיח הצפוי. כי אין בתחלתו ענין של נבואה בזה (אף שבאגרת

תימן לא משמע כן) וא"כ מחוייב המלך להשתדל כי אולי הוא הוא. וגם עלינו חיוב לקבלו כי הוא מלך כשר ואולי משיח הצפוי.

ועפ"יז מובן המשך הלכה ד' (בהשמטה) שמביא דוגמת ישו ומוחמד. והיינו, בא לבאר מהו ההבדל בין אלו המלכים לשאר משיחי השקר כישו וכו' שבדו מלבם ותפסו כמה מהמוני העם באמונתם. בשלמא אם אין חיוב להאמין ולהחזיק מי שבחזקת משיח - אז יש אפשריות שיסיתו מהמשיחי שקר כמה של המאמינים? לזה מתרץ שאע"פ שיצא מזה רע, מ"מ לסוף של דבר יצא מזה טוב כלפי ענין המשיח, שכשיבוא יוכלו הכל לדעת ההבדל. ועוד שאין לחשוש שע"י שנאמין במלך מבי"ד נוכל לימשך ג"כ לטפל וכסיל, כיון שיש הבדל גדול ביניהם (שחזקת משיח הוא רק במי שכופה ישראל לילך בדרך התורה וכו' משא"כ במשיחי השקר). דאל"כ מה ענין שמיטה אצל הר סיני? מי דיבר עליהם כלל?

ביאור נוסף בדברי הרמב"ם

ומ"מ יש לפרש דברי הרמב"ם ז"ל באופן אחר לגמרי ובהקדם הבנת דבריו בהלכה ג': ואל יעלה על דעתך וכו' שמשיח צריך לעשות ומופתים וכו' ועיקר הדברים שהתורה ומצוותי קיימים לעד ולעולמי עולמים אין להוסיף ואין לגרוע מהם". ולכאורה אינו מובן: האם יעלה על הדעת שאם יעשה משיח איזה מופת יגרע עי"ז אפילו קוצו של יו"ד מהתורה? מדוע שולל הרמב"ם שמשיח צריך לעשות אותות ומופתים? (ובפרט שדברי הנביאים מלאים מזה. והרמב"ם בעצמו כתב באיגרת תימן שאדרבה האותות שיעשה יורו על אמיתת ייחוסו שהוא מבית דוד).

וי"ל שכוונתו לחדש שאין המשיח בא לחדש חידוש בשלשלת מלכות בי"ד, וצריך לעשות אותות ומופתים, אלא שיכול אחד - שאינו בדרגת נביא - לקום בתמימותו לכופ כל ישראל, וללחום מלחמות ה'. ואף שלא יעשה שום אות, אעפ"כ מחוייבים בנ"י לתמוך בדיוק כמו שהיו תומכים מלך העושה מופתים.

ונמצא, שאם ילכו בנ"י אחרי מלך זו לא יגרע ממצות מינוי מלך, כי הולכים אחריו ותומכים אותו. משא"כ אם התנאי להבחין

באמיתיותו הוא בהאם עושה מופת אי לא, היינו נחסרים מצות מינוי מלך, א' ממצות התורה, כיון שלא היינו מאמינים בו! ולכן מבהיר הרמב"ם שהתורה לבדה היא קיימת, ואין להוסיף תנאי חדש למשיח (לעשות מופתים) ונמצא, שע"ז יקומו כל מצות התורה בשלימות.

וא"כ נשאלת השאלה מנין לנו לידע אם ע"י זה האדם יהי' הגאולה השלימה? ומתרץ הרמב"ם: נכון הדבר, אין אנו יודעים, אבל מחוייבים אנו להשתדל לשמור כל התורה כולה, כולל מצות מינוי מלך, וכל המצוות התלויות בא"י. ואשר לכן, מצווים אנו לתמוך במלך (כשר) בין כך ובין כך. (ומנין לידע אם הוא ממשיחי השקר או מהכשרים? יש להבחין באם תומכים קיום המצוות ושלימות התורה ואכ"מ).

אמנם, הרי ע"ז שמצווה עלינו למנות מלך ולילך אחריו, ייהיו משיחי שקר שימשיכו המוני על לדברי כזב ומינות ר"ל? לזה מתרץ הרמב"ם שהואיל ונתפרסם ענין של משיח סו"ס יאפשר הדרך להמשיח האמיתי.

ונמצא לפי סדר ההלכות: בהלכה ג' מבאר ע"פ ה"ב שמחוייבים לחכות למשיח. וגם למי (ולאיזה סוג איש) נחכה. אם אינו בעל מופת וכו' יכול להיות סתם אדם, ולזה א' נתן לנו האות להבחין אם הוא הצפוי, ב' מגדיר לאחרי מי מחוייבים לילך (אע"פ ששיך אי-הצלחה), ג' במי אסור להאמין. ובדרך אגב הסיר הטענה: א' (שיטעון אותו המלך) אם אלך אולי לא אצליח, ב' אם נאמין לאיש תם ורגיל יכול להיות מזה יניקה להמינים.

ובהמשך לזה בא בהלכה ד' לאפוקי מרבי הלל שאמר אין להם משיח לישראל שכבר אכלה (ימוהמ"ש בימי' חזקי'.

פירוש הדברים: מה שכתב הרמב"ם "ואם לא הצליח . . . בידוע שאינו זה שהבטיחה תורה עליו . . ." כוונתו להבהיר שאף שלא הצליח, עדיין לא הפסדנו האפשריות להגאל ח"ו! דהרי קס"ד שאם הוא הי' אותו שהבטיחה עליו תורה ומת (לא הצליח) הרי הפסדנו אפשריות להגאל! ולזה מבהיר הרמב"ם "אינו זה שהבטיחה עליו התורה" היינו חיינו הנוכחיים, ועדיין לא הפסדנו אפשריות להגאל! ומה שהפסיד אפשריותו להיות משיח בחיים חיותו בעלמא דין - אינו

גורע מזה ש(אחד) יכול לבוא עוד פעם לנסות לגאול את ישראל (ודלא כרבי הלל), אבל אינו שולל לחלוטין האפשרויות שיקום לתחי', כי רק משיחיותו בחייו הראשונים לא הבטיחה עליו התורה.

ועוד פרט: תדע שבכל הויכוחים של הראשונים עם הנוצרים הנכתבו לדורות לא נמצא בא' מהם טענה שאי-אפשר שהמשיח ימות ואז לא יבא בחזרה כמשיח. וטענתם היחידה הוא שלא נזכר בשום מקום שיהרג המשיח על ידי שונאיו. שזה מורה שאינו וכו'. ואם הי' משיח השם באמת לא היו שונאיו מתגברים עליו. אבל מיתה טבעית לא הזכירו כלל. ולכאורה הטעם היא: לא רצו להכריע נגד מאמרו של רב שאינו מנגד לדעת אף א' מחבריו.

והנה, משה רבינו התנבא מה' "לך ואשלחך" וכו' שהוא יצויה את בני"מאמ"צ. אמנם בדרך פגעו מלאך ה' להרגו, ותקח צפורה צרור ומל את בנה. ופשוט הדבר שלצפורה היתה בחירה חפשית למול או לא למול. ובאם לא עשתה כן אז הי' משה מת ר"ל. ומה תהי' עם הנבואה שהיא נבואה לטוב על גאולת ישראל ע"י משה רבן של נביאין? ונבואה לטוב מוכרח להתקיים ואיך יהרגו ה'?

וע"כ לומר שבאם הי' משה מת הי' קם לתחי', כי הנבואה נאמרה לו כבן עמרם שהוא הי' השביעי וכו' ולא לאחר שיתגלגל בו נשמתו, ולכן בפשטות הי' משה קם לתחי' לו הצלתו ע"י צפורה. וכ"פ החת"ס ע"פ שמות ד"ה אז אמרה חתן דמים עיי"ש!

אולם, אין לעשות שום סיסמאות הפועלים ריחוק מחסידות של המוני עם ישראל, ובפרט לאחרי ג' תמוז שהכרוזים מבזים זכר קדשו ועושים חסידים לשוטים בורים וריקים בעיני המון עם וכדי בזיון וקצף. ועוד א) אין לסמוך על הנס, ב) לאיים על אחרים שמי שלא יאמין בנס זו הרי הוא "נפרד" ו"כופר" ח"ו, ג) ולנסות להכריח ליהודים מאמינים שהמשיח צריך לעשות מופתיים ויקום בתחי' המתים ודוקא הוא הוא (ובפרט שהרמב"ם אומר שהמשיח לא יעשה אותות וכו') דבר שנגד רוחם ופועל בהם ריחוק - ואי אפשר שזה הי' רצונו של כ"ק אדמו"ר זי"ע.

תחיית המתים לפני הגאולה

הת' מלך הלל יפה

בקובץ "משיח וגאולה" הואיל הרב שד"ב ל. שי' להוכיח משיחות כ"ק אדמו"ר זי"ע, שדעתו הק' שמשיח יהי' מן החיים דוקא ולא מן המתים, ושם מביא כמה שיחות המוכיחים על זה. והנה עמדו כמה שסוברים שכן משיח אפשר להיות גם מן המתים, ושיקום לתחי' ויגאלינו. והשתדלו להכחיש סברתו הנ"ל ולבאר השיחות באופן אחר, שלא יצטרך לומר שכן דעת כ"ק אדמו"ר. וביניהם הרב י.כ. שי' בגליון ב' דקובץ "משיח וגאולה". ושם:

א. ע"פ חסידות "מוכיח" זהותו של משיח לאיש שאינו מן החיים, ובלשונו "הרי במילה ברור שהוא יהי' גם הגואל (משיח) בפועל".

ב. מביא השיחה מיו"ד שבט ה'תשי"א כשהרבי יחס לכ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ – שאז לא הי' בחיים – ש"הוא יגאלנו", ושיחת י"ג שבט תשי"א שמבאר מילים אלו (נדפס בלקוטי שיחות ח"ב ע' 517): "שאלו אצלי: כיצד אומר אני שיהי' בקרוב 'הקיצו ורננו שוכני עפר' והוא בתוכם והרבי יוציאנו מן הגלות – הרי הסדר הוא: ביאת משיח וימות המשיח, ורק כעבור משך זמן תהי' תחיית המתים, כך מבואר גם בחסידות. המענה על כך הוא אע"פ שבכלל הסדר הוא ביאת המשיח, בנין בית המקדש, קבוץ גליות, תחיית המתים, אמנם תחיית המתים של יחידים היתה ותהי' גם קודם". ומבאר שאף שמוכח (מהמראה מקומות על אתר) שהכוונה בכל זה הוא שכ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ יגאל חסידיו מקושריו (ראה תורת מנחם ח"ג ע' 150) כשם שמשא יגאל את אנשי דורו, מ"מ אינו בא בהמראה מקומות לשלול את הפירוש הפשוט. ובלאו הכי, אם הפירוש כפשוטו הוא בסתירה לפס"ד הרמב"ם וכל נושאי כליו, "לא יתכן בשום אופן שיתן להדפיס דברים שמביאים לטעות כזה". אלא ודאי שיש אפשריות שיכול להיות, וכן יהי', שמשיח יקום לתחי' ויגאלנו.

ג. מביא שם מה דאיתא בלקוטי שיחות שי"ל ש"פ ויגש ה'תנש"א, בהערה 6: "ולכאורה עכצ"ל שאין דוד המלך בעצמו מלך המשיח שיהי' "נשיא להם לעולם", שהרי תחלת פעולת מלך המשיח

תהי' קודם הגאולה, כמבואר ברמב"ם (הל' מלכים פי"א ה"ד)^{II}, ובודאי קודם תחיית המתים גם דצדיקים הקמים מיד. שלכאורה למה צריך לומר כן, הלא אפשר שיקום לתחי' ויפעול הפעולות ואח"כ יקבץ נדחי ישראל (כהסדר ברמב"ם שם)? אלא מזו ראי' שסובר כ"ק אדמו"ר לומר שלא תהי' תחי', גם דצדיקים הקמים מיד, עד שיהי' בחזקת משיח. ועל זה מבאר הרב כ. שי' שתחי' של יחידים (המדובר בשיחת י"ג שבט הני"ל) יהי' גם קודם לזה ויכול להיות שמשיח כן יקום ויפעל הפעולות ויגאל את ישראל. אבל א"כ למה "עכצ"ל שאין ד"ה בעצמו מה"מ שיהי' נשיא להם לעולם"? ומבאר שבזה בא כ"ק אדמו"ר רק לומר שאין היעוד ד"ודוד עבדי נשיא להם לעולם" מדבר אודות דוד המלך, "כי לפי זה נמצה שהנבואה על הגאולה העתידה היא מלכתחילה באופן כזה שהאפשריות היחידה לקיומה הוא דוקא ע"י שיהי' נס ופלא הכי גדול ועד לשינוי במע"ב שאינו שייך להגאולה, היינו שמצד גדרי ענין הגאולה אין צורך בנס ופלא כזה, ואעפ"כ, בלי הנס והפלא הלזה אין שום אפשריות שתהי' הגאולה!".

ויש להבין תוכן סברתו בכהנ"ל:

א. כ"ק אדמו"ר כותב בלק"ש ח"ה ע' 149: "והרי פס"ד הלכה למעשה הוא דוקא בספרי הפוסקים ולא במדרשי חז"ל ואפילו לא בסוגיות חמורות בש"ס". רואים מזה שאפשר להיות שיהיו המדרשים

(II) נראה ש"הגאולה" כאן היינו קיבוץ גליות, ו"פעולת מה"מ" הוא לכוף כל ישראל לילך בה כו' וללחום מלחמת ה'. ומניין שלא יתחיל לקבץ הגליות מיד? אלא נראה שמדייק בסדר ההלכה, שרק לאחר שהיא בחזקת משיח – שרק אז בוחנים בו אם יקיים בשלימות הג' ענינים דניצוח כל האומות, בנין בית המקדש וקיבוץ נדחי ישראל – אז הקיבוץ יהי' נקרא בשם גאולה. או יש לומר כשנעשה בחזקת משיח אז נקרא גאולה.

וצ"ע והלא דוד לחם מלחמות ה', ומניין שלא התחיל לכפות כל ישראל "לילך בה ולחזק בדקה" (כבהל' מלכים שם)? – אלא למדים מזה שנים: א. סובר כ"ק אדמו"ר שדברי הרמב"ם – שנכתבו "בלשון ברורה" (הקדמת הרמב"ם) – כפשוטם הם, שיוכף כל ישראל לגמרי לילך בה ולחזק בדקה לגמרי. ב. אף שהתחיל בפעולות מה"מ, לא נפסל מההלכה ש"לא הצליח עד כה" שמת "והרי הוא ככל מלכי בית דוד... שמתו" – שאז לא רק שאין זו הגאולה שהתורה הבטיחה, אלא "בידוע [בודאי] שאינו זה שהבטיחה התורה עליו" – שכנראה החילוק הוא בזה שהוא לא התחיל בה"יעמוד" (בתחילת ההלכה) לטעון שהרי הוא המלך המשיח, שרק בזה מדובר בהלכה הני"ל, (היינו דמההלכה ד"לא הצליח... בידוע שאינו" אין הוכחה למי שלא התחיל, אף שבפועל"מ הטעם שנפסלו שניהם במיתה – אחד הוא).

בסתירה להלכה וההלכה למעשה כהפס"ד. וכן בחסידות כן הוא דאין טעם לחלק, ואם סברתו הנ"ל הוא בסתירה להלכה לא כן יהי' המציאות אלא כהפס"ד. וכן רואים דברים בקבלה וחסידות שהם בסתירה להלכה וכמו תקיעת שופר וכיו"ב וההנהגה בפועל הוא כפס"ד ההלכה. ובודאי יש להם מקום על פי הסוד רק שאינו מוכרח שיבוא אל הפועל. וא"כ ה"הוכחה" הנזכר לעיל אף שאכן אמת הוא, אינו הוכחה לפועל כלל, ולא כל כמיניה לבא למסקנות מ"הוכחות" בחסידות.

ב. בהשיחות ע"ד והוא יגאלנו הנ"ל מדייק מה"פירוש הפשוט", אבל כשתדייק היטב הרי מהמראה מקומות ומשיחת יום ב' דחה"ש תשי"א (נדפס בתורת מנחם הנ"ל) – ששם אמר כ"ק אדמו"ר בפירוש "וכן הוא אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר . . . אינו רוצה להפרד מהחסידים המקושרים, ולכן נשאר עמהם, כדי לקחת את כולם – החסידים המקושרים . . . לקחתם יחד עמו לארץ ישראל אל הגאולה השלימה והאמיתית" – מוכח שכוונת כ"ק אדמו"ר בהשיחה די"ג שבט – גם בפנים – הי' לענין זה, וא"כ כשהדגיש ריחוק הזמן דתחה"מ מביאת משיח, זה הי' (לא רק לרווחא דמלתא אלא) לתועלת השאלה, שאיך הנ"ל יתכן כשהתחה"מ אינו אפילו בקירוב זמן לביאת משיח, ונמצא שכבר נתקבצו כל הגליות קודם תחה"מ. נמצא, שלדעת כ"ק אדמו"ר זה הי' ה"פירוש הפשוט".

ג. מניין לו סברא זו לחלק שאין הנבואה על הגאולה העתידה יכול להיות תלוי בנס ופלא – ועוד, דוקא באופן ד"מלכתחילה" (שבפועל"מ מסיק כ"ק אדמו"ר שהפסוק מדבר אודות מה"מ, ולפי סברתו הנ"ל מה"מ זה אינו מן החיים ונמצא שהנבואה תלוי' בקימה לתחי' שאינה קשורה בהגאולה)?

ד. במה שכותב כ"ק אדמו"ר "עכצ"ל שאין דוד המלך מה"מ", מבאר שבא לשלול שיהי' הפסוק "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" קאי על דוד המלך. ונמצא אומר "עכצ"ל שאין ד"ה מה"מ [מצד התחי' הקשורה עם הגאולה, ולכן אי אפשר] שיהי' [מה שנאמר בפסוק] "נשיא להם לעולם" [מדבר אודותיו] – ומעניין, עכשיו אינו דואג כלל על הפירוש הפשוט לומר (כנ"ל) ש"אם הפירוש הפשוט הוא

סתירה ח"ו וח"ו לפס"ד הרמב"ם ולהלכה בכלל לא יתכן שיתן להדפיס דברים המביאים לטעות כזה".

ה. למה צריך לשלול שע"כ שאין דוד המלך בעצמו מה"מ, כשהכוונה הוא רק שא"א לומר שהפסוק מדבר אודותיו, אם שבעצם יכול להיות משיח?

ו. כותב בשאלתו על מה שהוסיף כ"ק אדמו"ר "שיהי' נשיא להם לעולם" ד"לכאורה מיותר", ומזה מוכיח שכוונתו הוא להדגיש שמדבר כאן בנוגע לפירוש הפסוק ושבא רק לשלול התיחסותה לדוד המלך. והנה זה מוכח גם מפנים השיחה, דשם איתא "מהי קושיית ר"פ 'והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם', הרי בפשטות דוד כאן לא קאי על דוד המלך כ"א על מלך המשיח", ועל זה מעיר הרבי, שאא"ל שהיינו הך, ש"לכאורה עכצ"ל שאין דוד המלך בעצמו מלך המשיח", היינו שהפסוק בודאי מדבר אודות מה"מ ואא"ל שדוד המלך בעצמו מלך המשיח ולכן אא"ל שיהי' נשיא להם לעולם" וא"כ – גם אם שולל הרבי שאין ד"ה משיח כלל – אין מילים אלו מיותרים אלא המשך הסברא, דמפני שאי אפשר שיהי' משיח לכן בפשטות אין הפסוק מדבר אודותיו.

ז. כ"ק אדמו"ר אינו בא לשלול שאין הפסוק מדבר אודותיו, אלא שהפסוק מדבר דוקא לא אודותיו – ולפי סברתו הנ"ל רק נשלל שאין היעוד "תלוי בתחי' שאינה קשורה בהגאולה"?

ח. ואם עדיין אפשר שדוד המלך יהי' משיח שיקום לתחי' בתחי' שאינה קשורה בהגאולה – שרק "בנוגע לזה . . אי אפשר לפרש כן" – אם כן יכול ג"כ להיות הנשיא שיהי' לנו לעולם, ומה הואיל סברת כ"ק אדמו"ר?

אלא נראה שכוונת כ"ק אדמו"ר בהשיחה די"ג שבט הי' רק שיוליך כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ את חסידיו להגאולה – וכן הי' הפירוש הפשוט. ובלקו"ש פ' ויגש כשאומר שהפסוק קאי על מה"מ ולא על ד"ה, כוונתו בהערה לשלול הסברא ש"היינו הך", מפני שע"כ אין דוד המלך יכול להיות משיח. והיינו מפני שאי אפשר שאדם שאינו מן החיים יעשה הפעולות, שמישיח צריך לעשות, קודם הגאולה.

אבל עדיין יוקשה, והלא כמה צדיקים החיו מתים, וא"כ למה מוגבל להתחיי של צדיקים הקמים מיד? וכנראה שסבר כ"ק אדמו"ר שמי שקם בהתחיות שהיו והדומה אינו ראוי מאיזה טעם להיות משיח. או י"ל, שסבר מאיזה טעם, שהתחיות כאלו שהיו, לא יהיו עוד. וא"א לומר שסברא זו הוא רק איך יקרה ע"ד הטבע שעפי"ז פסק הרמב"ם – משא"כ ע"ד נס יכול הי' דוד להיות המשיח – שעיקר קושייתו הי' על ר' פפא, ועוד שממשיך שם בהערה לבאר שגם מש"כ בירושלמי "אין מי דמכייא הוא דוד שמי" (אם מן המתים הוא יהי' דוד בעצמו. פני משה) מדובר בנשמת דוד שתתלבש במלך המשיח, ואם כנ"ל אינו צריך דאפשר ששם מדובר דרך נס.

וזה שיש סברות שמשיח יכול להיות מן המתים (רש"י, סנהדרין, צח, ב, בפירוש הא' – עי' הגירסא בעין יעקב – ועוד), אולי לפי סברא זו אין משיח צריך לעשות פעולות קודם שיהי' בחזקת משיח, כפס"ד הרמב"ם, אלא יקום לתחי' ואז הוא התחלת הגאולה וצדיקים קמים מיד והוא המתחיל. אבל לפי פס"ד הרמב"ם בודאי לא יתחיל הגאולה בזה, והיינו רק כנ"ל שלא יהי' תחי' קודם לכן. [ואולי לכו"ע לא, ולא כפשוטם הם כמו שמבאר כנ"ל בהירושלמי, שנראה ששם מיישב לא רק הפי' בהגמ' אלא גם מפרשי הגמ' שפירשו כן – שהגמ' מצד עצמו אפ"ל כהמראה הפנים, עיי"ש].

נמצאנו למדים מהנ"ל, שלדעת כ"ק אדמו"ר לא יהי' תחיית המתים (המכשיר להיות משיח) קודם הגאולה כלל, ודו"ק [= ודייק ותמצא קושטא].

דור השביעי - דור הגאולה

הרב שלום דובער לוי

נתבאר בגליונות הקודמים, שבנוגע להלכה למעשה לא אמרו חז"ל "יעקב לא מת".

ונשאלתי על זה ע"י כמה מחברי, שלכאורה הוא היפך ממה שמפורש בכמה שיחות, שהדור שלנו הוא דור השביעי לנשיאות

חב"ד, והוא דור האחרון לגלות ודור הראשון לגאולה, ולדעת השואלים הנ"ל מוכח מזה כי:

(א) רבינו נשיאנו הוא חי וקיים, אף אם אין אנו רואים אותו בעינים גשמיות, ולכן מחכים אנו בכל יום להתגלותו כמלך המשיח.

(ב) כל הענין של ג' תמוז הוא רק דמיון בלבד, וא"כ אין שייכים כל ההנהגות של יום ההילולא.

(ג) אין כל שינוי בתוארים "שליט"א", ומפורכים התוארים "זי"ע", "וצוקללה"ה" וכיו"ב.

(ד) אין כל סיבה ללכת להשתטח על הציון, שהרי הוא חי וקיים בגוף גשמי ממש.

(ה) אין כל היתר להתפלל בהיכל קדשו, שהרי שם הוא נמצא בגוף גשמי ממש, ואינו נותן רשות להיכנס ולהפריע לו.

(ו) אין כל היתר להדפיס רשימותיו, שהצפין ולא מסר לדפוס לפני ג' תמוז, עד אשר יאמר בפירוש שידפיסוהו.

ועוד כמה וכמה מסקנות הבנויות על יסוד האמור לעיל.

על כך השבתי:

נושא הענין הזה "יעקב לא מת" איננו ענין שהמציאו אחד מאתנו, כי אם הוא מבואר בתורה, בש"ס ובמדרשים ובשיחות רבינו נשיאנו.

כשאנו רוצים לידע את תוכנו האמיתי של מארז"ל זה "יעקב לא מת", "דוד מלך ישראל חי וקים", "אליהו עלה בסערה השמימה", צריכים אנו לעיין בדרשות רז"ל ובשיחות רבינו נשיאנו.

כל זמן שאנו בונים את השקפתינו על מה שמבואר בתושבע"פ ובשיחות רבינו נשיאנו, יודעים אנו שאנו הולכים בדרך הסלולה, אשר יסודתה בהררי קודש.

אם ח"ו נבנה לעצמינו השקפה חדשה, שאינה דומה למה שלימדונו רבותינו, אזי עלולים אנו ליפול למטה מטה, עד שהיל"ת עלולים עי"ז ליפול להשקפה שאין מקורה ביהדות ח"ו.

את כל הענין הזה שהסתלקות הוא "נסיון" ו"דמיון" למדנו מדברי רבינו נשיאנו בתקופה שלאחר יו"ד שבט תש"י (ראה תורת מנחם ח"א עמ' 16 ועמ' 120 וח"ב עמ' 36).

מ"מ, בה בשעה שביאר את הדברים האלו נהג בכל המנהגים הקשורים להסתלקות.

מיד בשנת תש"י, ב"סדר של פסח", שאלוהו מדוע הוא מיסב בפני רבו. והשיב ע"ז, שבעניני הלכה "לא בשמים היא", וכיון שהיתה הסתלקות צריך להסב.

כן נהג גם בכל מנהגי אבילות, נסיעה לאוהל, יארציט, תוארי "זצוקללה"ה, התפלות בהיכל קדשו ושאר הפרטים.

ברגע שאנו בונים שיטה חדשה בענין "יעקב לא מת", ומשנים ע"ז גם כמה פרטים בהנהגה לפועל, אזי בונים אנו ח"ו שיטה חדשה ביהדות, שאינה בנויה על דברי רז"ל ועל דברי רבותינו נשיאנו. ומיהו ערב שאנו הולכים בזה בשיטה שיש לה מקום ביהדות?

הנבואה - לאלתר לגאולה

אלא שא"כ חלה עלינו חובת ביאור דברי רבינו בענין "דור השביעי" ובענין "דור אחרון לגלות ודור ראשון לגאולה", שהובא לעיל.

וכדי לבאר זאת לענ"ד, החובה להקדים תחלה ביאור ענין ה"נבואה" שנתבארה בשיחת פר' שופטים תנש"א (ס' השיחות תנש"א עמ' 780 ואילך). אחרי שהרכי ביאר, שענין הנבואה שייך גם בזמן הגלות וגם בזמנינו, הוסיף ואמר (שם עמ' 792):

די נבואה אז "לאלתר לגאולה" איז תיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא".

מאז ועד עתה כבר עברו יותר מששה שנים, ועדיין לא נושענו.

והקושי גדולה היא עוד יותר אחרי העיון במה שביאר בתחלת השיחה ההיא, אשר גם בזמנינו יכול להיות ענין הנבואה במשה שבכל דור, ומוסיף בסעיף י:

עפ"י הנ"ל יובן החידוש שבדורות האחרונים בכלל ובפרט בדורינו זה ובפרט בזמנינו זה, אשר לפי הכרזת והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כבר סיימו את הכל (כנ"ל סעיף א) ולפי כל הסימנים כבר הגיעו לרגעים האחרונים שלפני הגאולה.

ובס"א ביאר יותר :

ע"פ המדובר כמה פעמים ובפרט לאחרונה - אודות הכרזת והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו נ"קול קורא" ב"הקריאה והקדושה" (סיון תמוז תש"א, אלול תש"ב). נדפסו באגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך:] "לאלתר לתשובה (ובמילא) לאלתר לגאולה" שכבר סיימו את הכל, אפי' צחצוח הכפתורים, וצריך להיות "עמדו הכן כולכם" - וגם את זה סיימו כבר - לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

וע"ז קאי מה שמוסיף לבאר בסעיף י"א, אשר החובה מוטלת על כל אחד לפרסם שיש נביא בישראל, ועד לנבואה העקרית, הנבואה אשר "לאלתר לגאולה" ותיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא".

נשאלת א"כ השאלה, מדובר בהכרזת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע שהתחילה בקיץ תש"א. והנה קם הרבי בקיץ תנש"א ומכריז, שעפ"י נבואה זו יודעים אנו אשר לאלתר לגאולה ותיכף ומיד ממש הנה זה משיח בא.

התמיהה בולטת מאליה, וכי איך אפשר לומר שזהו פירושו של לאלתר, כאשר מעת הכרזה זו בקיץ תש"א ועד לאותה שיחה בקיץ תנש"א, עברו בדיוק יובל שנים, שנק' לעולם (ההיפך מפ"י הפשוט של לאלתר), ועדיין לא נושענו.

והקושי גדולה עוד יותר כאשר מעיינים בשיחת יו"ד שבט תשי"א (לקו"ש ח"ב ע' 502. תורת מנחם תשי"א עמ' 215. חט"ו עמ' 505), שבה סיפר הרבי אודות שיחת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, בדברו אודות ביאת המשיח, שבימיו יהי' הדבר הזה.

שיחה זו נאמרה כבר בשנת תרפ"ז (ס' השיחות תרפ"ז, עמ' 121-122. וראה גם לעיל גליון ד עמ' 6):

כבר נתבררו כל הדברים. זמן הבירור והעבודה הי' במשך ז' שנים משנת פ"א עד שנת פ"ז. תקופת הבירורים כבר נגמרה. מתחלת תקופה אחרת בחיינו. אין אנו שייכים לחללה של עולם, רק דרכינו ישרה: עבודת הלב והמוח, ולהכין את עצמינו לקבלת פני משיח. ואין כוונתי גילויים ברוחניות, רק קבלת פני משיח ממש.

ואיני נותן על זה זמן ארוך, ובימי יהי' הדבר הזה, כי איני זקן בא בימים, ושנותי המה לערך שנות הארבעים ושבעה ... בימי תושע יהודה וישראל ... (כ"ק אדמו"ר האריך כל הלילה רק בזה שעבודתינו רק לתקן את המוח והלב, כי "רגלי דשכינתא" כבר יש לנו, ובימינו תושע יהודה וישראל). אני והתמימים יהיו מן הראשונים שיקבלו פני המשיח ... "בעתה" כבר הוא, ו"אחישנה" הוא ברוחניות.

וחזר על דברים אלו בשיחת י"ט כסלו תרצ"ט (בסה"ש עמ' 316. וכאן מצוטט לפי מכתבו של ר"י פייגין ע"ה, שהוא כמוכח מוסמך יותר), וז"ל:

אמר כי רואים בחוש אז דאס איז דער לעצטער זמן פאר משיחין. ואמר: משיח איז שוין דא, ער איז הינטער א וואנט, דער וואס האט א גוטן חוש השמיעה איז שומע קולו, און דער וואס האט א גוטן חוש הראי' איז רואה אותו.

והקושי' היא גדולה יותר, כאשר אנו רואים שאת הדברים האלו כבר אמר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, בשנת תרס"ד (תור"ש עמ' 74-73):

מיר זיינען דאך איצטער בדור האחרון, דאָרף זיך דאָ אויספיהרען די כוונה פון בריאת העולם ... במעמדי ומצבי זאָג איך אייך, אַז איצטער איז דער דור פון משיחין, איצטער איז דער בירור היותר אחרון, דער איצטיקער דור איז דער דור פון משיח בלתי שום ספק.

והאמת ניתנה להאמר, אשר הבטחון החזק הזה, כי הגאולה השלימה תהי' בימיו וע"י הרבי, היה בתוקף הכי גדול בכל שבעת

הדורות של נשיאות חב"ד, מתחיל מכ"ק אדמו"ר הזקן. ואחרי ההסתלקות הגיעו עי"ז החסידים ליאוש גדול מזה.

ראה לדוגמה מה שמסופר ב"בית רבי" (ח"א ספכ"ח):

אחר פטירת רבינו [הזקן] נ"ע הי' נכדו אדמו"ר בעל צמח צדק נ"ע בעיר אחת על חתונה, וישבו פעם אחת החסידים ודברו, אחרי שרבינו נסתלק הי' יודע מתי יבא משיח צדקנו כו', והגיעו הדברים לאזני נכדו אדמו"ר בעל צ"צ הנ"ל (שהי' בחדר הסמוך להחדר שישבו החסידים) ופתח אדמו"ר הדלת ואמר:

הנה זה אמר בלעם, אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, אבל ישראל צריכים לקוות ולצפות בכל יום כו' ... כיון שזה תלוי בהרצון עליון מהו הנפ"מ אם רבינו נסתלק כו', כשיהי' עת רצון שיהי' רצון עליון על ביאתו בודאי יבא.

הרחמן הוא יזכנו לזה במהרה בימינו אמן.

וכך היה גם אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בשנת תר"פ, אשר כ"ק בנו אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע התחיל להרעיש אשר "בימי יהי' הדבר הזה".

ועל כך שואל הרבי בשיחת יו"ד שבט תשי"א, איך אפשר הדבר שעדיין לא נושענו. וביאר:

ואין קושיא בדבר, כיון שמפורש בירושלמי (והובא גם בילקוט שמעוני) שכאשר ההנהגה היא ביראה מלפניו תחת ממשלתו והנהגתו, אזי אפילו לאחרי עשרים שנה חשיב שנמצא כאן.

זכורני שבחורף תש"ל חיו כולם בבטחון עצום בביאת המשיח לקראת יו"ד שבט שלאותה שנה. באותו יו"ד שבט הסתיימו עשרים השנים האלו הנזכרים יו"ד שבט תשי" - יו"ד שבט תש"ל, ולקראת אותו יו"ד שבט סיימו את כתיבת הספר תורה לקבלת פני משיח צדקנו.

בר"ח שבט תש"ל כתב הרבי מכתב-כללי (לקו"ש ח"ו עמ' 293) שבו כתב אודות המיוחד שביו"ד שבט הזה, עשרים שנה

להסתלקותו, והביא שוב את דברי הירושלמי הנזכר, אשר עד עשרים שנה נקרא שהוא שופט את ישראל.

משהגיעה התוועדות מוצש"ק יו"ד שבט ביאר שוב הרבי את דברי הירושלמי (שיחות קודש עמ' 415), והוסיף:

אמנם יש לנו הכלל בהלכה שמעלין בקודש ולא מורידין ח"ו, שלכן לא מסתבר לאמר שעשרים שנה שפט את ישראל ואח"כ הפסיק ... בשעה שמדובר בנשיא ישראל בישראל, שמי יתן לנו תמורתו, מובן אשר מעלין בקודש ולאחרי עשרים שנה מתגבר הענין יותר ויותר ... ויוצאים לקבל פני משיח צדקנו, כי השלימו את מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, שורפים את הגלות וקץ גלותינו, ובלשון המדינה "דאלאי גלות", מסתיים הגלות ומתחלת אתחלתא דגאולה וגאולה האמתית והשלימה, והקיצו ורננו שוכני עפר.

האם היתה כאן חזרה מדבריו הראשונים שנאמרו ביו"ד שבט תשי"א, לא ולא, אדרבא ואדרבא, בהמשך אחד נאמרו, והוא הבטחון הגמור בכל יום שיבוא, הוא שהביא לביאור שאמר ביו"ד שבט תשי"א והוא שהביא לביאור שאמר ביו"ד שבט תש"ל, כדלקמן.

הדרך הסלולה והדרך החדשה

והנה עומדים אנו בתקופה שאחרי ג' תמוז, ואחרי כל הריקודים במארש של נצחון, לפעמים מתחיל להעיק על הלב, כפי שאמרו תלמידי רבינו הזקן (כמובא לעיל): "אחרי שרבינו נסתלק ה' יודע מתי יבא משיח צדקנו".

ויש לנו אפשרויות בזה:

(א) לילך בדרך הסלולה שהורונו רבותינו נשיאנו במשך כל הדורות, לחיות בבטחון גמור אשר אע"פ שהתמהמה עכ"ז אחכה לו בכל יום שיבוא. אשר הן הן הדברים שאמר כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן, הן הן הדברים שאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, הן הן הדברים שאמר הרבי אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

נ"ע, ואחרי יו"ד שבט תש"ל, והן הן הדברים שאנו אומרים, וצריכים לאמר היום ובכל יום - בטחון גמור בכל יום שיבוא.

ב) להמציא דרך חדשה בענין "יעקב לא מת", באופן שנתבאר לעיל - לבטל את כל מנהגי אבילות, נסיעה לאוהל, יארציט, תוארי "צוקללה"ה", התפלות בהיכל קדשו ושאר הפרטים, ולומר שהוא חי אתנו היום נשמה בגוף גשמי ממש, ומחכים להתגלותו.

ברגע שאנו בונים שיטה חדשה בענין "יעקב לא מת", ומשנים עי"ז גם כמה פרטים בהנהגה לפועל, אזי בונים אנו ח"ו שיטה חדשה ביהדות, שאינה בנויה על דברי רז"ל ועל דברי רבותינו נשיאנו. ומיהו ערב שאנו הולכים בשיטה שיש לה מקום ביהדות?

על כן הלוא טוב לנו לילך בדרך הסלולה שהורונו רבותינו נשיאנו ולחיות בבטחון גמור בכל יום שיבוא.

להאמין ולחכות

אמנם אחרי כל זאת החובה עלינו להעמיק ולנסות להבין מה קורה כאן, האומנם לא נתקיימו דברי הנבואה שאמרו לנו רבותינו נשיאנו?!

ועל כך חייבים אנו להקדים:

כאשר הרמב"ם כותב בסוף ספרו יד החזקה את יסודות האמונה בביאת המשיח (הל' מלכים פי"א), מחלק הוא את האמונה הזאת לשני פרטים:

כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו ... הוא כופר ... שהרי התורה העידה עליו.

על שני הלשונות האלו חוזר הרמב"ם גם בפיי"ב ה"ב "אלא יחכה ויאמין".

בהשקפה ראשונה נראה שהפרט האחד הוא האמונה בביאתו, והפרט השני הוא רגש הצפיה לביאתו. ולפי"ז לא מובן כלל מהו הקשר בין מי שאינו מחכה לביאתו לכופר, שהרי הוא מאמין בביאת

המשיח אלא שרגש הצפיה לבואו אינו גלוי אצלו עדיין ומדוע יקרא בשם כופר? מהו הקשר בין רגש צפיה לכפירה?

הדבר מודגש יותר בנוסח י"ג עקרי האמונה מיסודו של הרמב"ם, שגם בהם שינה את העיקר הי"ב, האמונה בביאת המשיח, משאר י"ב העיקרים, בזה שבעיקר הזה הוא מחלקם לשני הפרטים הנזכרים:

אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

שוב לא מובן כאן מהו הקשר בין עקרי האמונה לבין הוספה זו של "ואע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא". כאן מוסבר יותר מהו הפרט השני הזה, שבכל יום ויום צריך לחכות לו שיבוא. לכאורה פרט זה הוא ודאי ענין שברגש, ומדוע מוזכר כאן בין י"ג עקרי האמונה?

ביאורו של הרמב"ם לי"ג עקרי האמונה הוא בפירוש המשניות שלו, בהקדמתו לפרק חלק. גם שם כותב ביסוד השנים עשר:

להאמין ולאמת שיבוא, ולא יחשב שיתאחר אם יתמהמה חכה לו.

כאן מבאר הרמב"ם את הפרט השני הזה, שצריך להאמין שיבוא מיד ולא יתאחר. וכאן נראה מדבריו כי לא מדובר כאן רק בענין הצפיה ברגש שבלב, כ"א עוד פרט באמונה, שמאמין בכל יום שיבוא מיד ולא יתאחר.

אמנם אמונה זו דורשת ביאור, איך אפשר לומר שצריך להאמין בכל יום שיבוא מיד ולא יתאחר, וכיון שעדיין לא נושענו, האומנם נאמר שאבותינו ואבות אבותינו האמינו בדבר אשר לא כן הוא? ?

גם לא מובן, מה שמפרש הרמב"ם בהל' מלכים פי"א שאמונה זו היא האמונה בדברי הנביאים ומשה רבינו שהעידו על ביאתו, והולך ומונה את הפסוקים המדברים בזה "אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח"; אמנם היכן היא הנבואה על בכל יום שיבוא, שגם על זה כותב הרמב"ם שמי שאינו מחכה לביאתו כופר הוא בדברי הנביאים ומשה רבינו?

ובאמת נראה שעיקר כוונתו היא לנבואת חבקוק הנביא (ב, ב-)

(ג):

ויענני ה' ויאמר כתב חזון ובאר על הלחות למען ירוץ קורא בו, כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר.

בפסוק הזה לא קישר זאת לענין האמונה, אבל בפסוק שלאחריו נאמר "וצדיק באמונתו יחיה".

הרמב"ם אינו מציין בפירושו לנבואת חבקוק, אמנם העתקת דבריו בספרו היד, בי"ג עקרים ובפי' המשניות, וקישורו לאמונה בביאת המשיח, מורים שמפרש בדברי חבקוק הנביא, שבנבואה הזאת ניבא גם על ביאת המשיח, ולא כדברי המפרשים שנבואה זו נמשכת רק לבנין בית השני שבזמנו.

אמנם הקושי שבהבנת הדבר הזה (אם נפרשו שצריך להאמין בכל יום שיבוא), מבואר בגמ' (סנהדרין צח, א), בטענתו של רבי יהושע בן לוי על דברי משיח "שקורי קא שקר בי דאמר לי היום אתינא ולא אתא".

ואף אשר שם השיבו אליהו "הכי אמר לך, היום אם בקולו תשמעו"; לכאורה אי אפשר לבאר כך את דברי הרמב"ם שעושה מזה עיקר מעיקרי האמונה, להאמין ולאמת שיבוא ולא יחשב שיתאחר, ואינו מפרש הכוונה "אם בקולו תשמעו", נראה מדבריו שבכל אופן צריך להאמין שיבוא ולא יתאחר, ושזהו מעיקרי האמונה. ומה יענה אם כן לטענתו של רבי יהושע בן לוי?

מעצם סגנון הלשון "אחכה לו" או "מחכה לביאתו" נראה שלא מדובר כאן באמונה הפשוטה להאמין בכל יום שיבוא, כי אם בצפי' בכל יום לביאתו (וראה לקו"ש חכ"ח עמ' 136, שמקשר את מ"ש הרמב"ם "מחכה לביאתו" עם התקוה והצפי', שהוא ענין הרגש ורצון); אך א"כ אינו מובן איך ומדוע יהי' זה חלק מעיקרי האמונה?

מסופר הרבה בסיפורי צדיקים וחסידים, אשר בכל יום היו מביטים בחלון לראות אם הוא כבר בא, וכיו"ב, אמנם מעולם לא שמענו שמי שלא הגיע לדרגה זו בעבודת ה', עליו כותב הרמב"ם שהוא כופר באחד מעיקרי האמונה.

אמנם מהלשון "להאמין ולאמת שיבוא ולא יחשב שיתאחד אם יתמהמה חכה לו" נראה שמדובר כאן גם בידיעה ואמונה, ולא רק בענין של רגש, ושוב אינו מובן כנזכר לעיל.

אמונה ובטחון

כדי לבאר את הצפי' הזאת, שהיא גם קשורה לענין האמונה, יש להקדים את ביאור החילוק שבין אמונה לבטחון. הדבר מבואר בכמה מקומות, ונביא בזה את המבואר בלקוטי שיחות חכ"ו עמ' 95 ואילך, בקשר לפרנסת האדם.

מובאים שם דברי רבינו הזקן בשלחן ערוך שלו סי' א בטעם הנוהגין לאמר את פרשת המן בכל יום, ויש חילוק בין דבריו במהדורא קמא לדבריו במהדורא בתרא. במהדורא קמא סי' כותב:

טוב לומר בכל יום ... פרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה, שכן היה במן שהשגיח הקב"ה לתת לכל אחד עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו כמ"ש וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

ובמהדורא בתרא סי' ט כותב:

טוב לומר בכל יום ... פרשת המן לבטח בה' נותן לחם דבר יום ביומו.

ומבאר רבינו הק' את החילוק בין אמונה לבטחון, כי אמונה ענינו דבר תמידי, גם כשאינו נוגע לפועל, והיינו שמאמין שכל המזונות באין בהשגחה, ואילו בטחון ענינו לבטוח בה' שיתן לו את פרנסתו ויצילו בעת צרה גם בעת שלא נראה האפשריות לזה בדרך הטבע.

אח"כ שואל שם על ענין הבטחון, אשר מעצם העובדה שהוא נמצא בעת צרה נראה שיכול להיות שמגיע לו עונש, וא"כ מהו היסוד לבטחון גמור ואמיתי זה כי הקב"ה ייטיב לו בטוב הנראה והנגלה?

ומבאר שעצם הבטחון הפשוט הזה הוא עצמו פועל שהקב"ה ייטיב לו בטוב הנראה והנגלה.

בשוה"ג שם מציין ללקוטי שיחות ח"ג ע' 883, שגם שם מבאר את החילוק שבין אמונה לבטחון בחילוק האמור, ומסיים, שאם כבר באו עליו היסורים אזי צריך להאמין באמונה שלימה שהוא טוב הגמור כי הכל בא בהשגחה מהקב"ה שהוא תכלית הטוב, אבל כל זמן שלא הגיעו היסורים, אף שאינו רואה צל של תקוה ע"פ דרך הטבע, צ"ל בבטחון גמור שהשי"ת יצילו מכל צרה בטוב הנראה והנגלה.

ביתר פרטים מבואר הדבר בלקו"ש חל"ו עמ' 3-5 :

פירוש "בטחון" אינו רק אמונה ביכולת ה' להטיבו ולחלצו מצרה כו', אלא שבטוח בה' שכן יעשה בפועל, שהדבר וודאי אצלו עד שהוא במנוחה גמורה ואינו דואג כלל ... וצריך ביאור, מהו היסוד לוודאות זו, דכיון שאפילו כשיש הבטחה מפורשת מאת ה' יתכן שלא תתקיים ההבטחה "שמא יגרום החטא", כ"ש וק"ו כשאין הבטחה מפורשת...

ונראה לבאר כוונת הדברים:

חובת הבטחון שנצטוונו עלי' אינה רק פרט (ותוצאה בדרך ממילא) מהאמונה שהכל בידי שמים ושהקב"ה הוא חנון ורחום, דאין צורך בחיוב מיוחד ע"ז, אלא חובה זו היא עבודה בפ"ע, שמהותה וגדרה - שהאדם יסמוך וישען על הקב"ה, עד שישליך כל גורלו ביד השם ... שייטיב לו בטוב הנראה והנגלה, וכאשר הוא סומך אך ורק על הקב"ה לבד (מבלי לעשות חשבונות, אם אפשר לו להנצל כו'), אזי ההנהגה עמו מלמעלה הוא מדה כנגד מדה, שהקב"ה שומר עליו ומרחם עליו גם אם ע"פ חשבון אינו ראוי לכך שיהי' טוב לו בטוב הנראה והנגלה דווקא.

ואחרי כל הביאורים הללו עדיין אינו מובן לכאורה, מהו תוכנו של בטחון זה, וכי איך יכול להיות בטוח בדבר, בשעה שראה בעבר שבאו עליו יסורים, ואיך יכול להיות בטוח שלא יבואו עליו יסורים בפעם הזאת?

והוא בדוגמת האמור לעיל בקשר לביאת המשיח, שבנוסף לאמונה השלימה בביאת המשיח, בלי קביעות זמן לזה, צריך גם לבטוח ולחכות בכל יום שיבוא, אע"פ שהתמהמה, ואע"פ שגם

אתמול ושלשום ובדורות הקודמים היו בטוחים שיבוא בכל יום, ועדיין לא בא; וא"כ איך יכול להיות בטוח שיבוא היום?

מארש של נצחון

יש עוד דוגמה לבטחון הנזכר, ומפורש בתורה, ועל פיו אפשר יקל עלינו הבנתו של בטחון זה בביאת המשיח, לחכות לו בכל יום שיבוא.

ידוע פתגם רבותינו שכאשר יוצאים למלחמה צריך לצאת במארש של נצחון, וזה עצמו מביא את הנצחון (ראה אגרות קודש אדמו"ר זי"ע חי"ד אגרת ה'ק, ושם נסמך).

ובאמת זוהי מצוה מפורשת בתורה (שופטים כ, א-ח):

כי תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם גו' אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם גו' מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו.

לדעת הרמב"ם בס' המצוות שלו (מל"ת נח) אין זו הבטחה שינצחו במלחמה, כי אם ציווי "שהזהירנו מלירא מהאויבים בעת המלחמה". וראה לקוטי שיחות שם (הערה 27), שיש הסוברים, שענין הבטחון בה' הוא בכלל המצוה הזאת.

ואם ישאל השואל מהו היסוד לבטחון זה, הרי הוא עצמו ראה שבימים עברו נהרגו חביריו במלחמה והוא ניצל, ומהו הבטחון שהוא ישאר בחיים וינצח במלחמה. ע"ז אומרים לו שזהו ציווי התורה שיהי' בטוח בעצמו שינצח במלחמה וישאר בחיים, והיינו שהוראת התורה היא כי יתבונן בנפשו ויקבע בלבו כי ינצח במלחמה ולא יירא ולא יפחד כלל.

בודאי ובודאי שאין לקרוא לזה בשם "אמונה" שיהי' נצחון, כי אמונה הוא רק בדבר אשר לא יכזב לנצח. אלא שזהו ענין ה"בטחון", שמבלי התחשב עם מה שהי' בעבר, ומבלי התחשב במצב הנראה עתה אשר "מאין יבוא עזרי", עכ"ז קובע הוא בנפשו בבטחון גמור

שילחום מלחמת ה' וינצח, ואז יוצא למלחמה במארש של נצחון ומנצח.

בטחון בכלל הדבר

זהו שכותב הרמב"ם בי"ג עקרי האמונה, שמלבד האמונה השלימה בביאת המשיח, צ"ל גם הבטחון הגמור בכל יום שיבוא, ואע"פ שהתמהמה, ואע"פ שגם אבותינו הי' להם הבטחון הגמור בכל יום שיבוא, ועדיין לא נושענו, עם כל זה אחכה לו בבטחון גמור בכל יום שיבוא, ובפי' המשניות מוסיף לפרש: ולא יחשב שיתאחר.

ואף שבפי' המשניות מוסיף הרמב"ם וכותב:

ולא ישים לו זמן ולא יעשה לו סברות במקראות להוציא זמן ביאתו, וחכמים אומרים תפח רוחן של מחשבי קצין.

וכן פוסק הרמב"ם בהל' מלכים פי"ב ה"ב:

לא יחשב הקצין, אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי הקצים, אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו.

החילוק ביניהם פשוט הוא, הבטחון הגמור "בכל יום שיבוא", "ולא יאחר", הוא רק "בכלל הדבר", אבל בלא קביעות זמן מסויים, שאינו קובע זמן לביאתו, היום ממש יבוא, או בשנה זו יבוא וכיו"ב, שעל זה כותב הרמב"ם "ולא ישים לו זמן", כי אז ישנו החשש האמור בגמ' (סנהדרין צז, ב):

שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא, אלא חכה לו שנאמר אם יתמהמה חכה לו.

כי אם שבכל יום מחכה שיבוא ולא יאחר, ובבטחון גמור ובודאות גמורה.

מהותה של נבואה

על פי כל האמור לעיל נבוא לביאור מהותה של נבואת חבקוק הנביא (ב, ג):

אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר.

שנראה מדברי הרמב"ם שמבאר שמדבר בנבואה זו בגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו; וכי איך אפשר להבין מהותה של נבואה זו, בשעה שכבר עברו מאז יותר מאלפים שנה?

אמנם דוקא בזה יובנו דברי הרמב"ם שהתחלנו בו, הכותב בהל' מלכים שלו פי"א:

כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו ... הוא כופר ... שהרי התורה העידה עליו.

וגם אחרי כל מה שנתבאר בענין הבטחון, עדיין אינו מוכן איך זה כותב הרמב"ם שמי שאינו מחכה לביאתו הוא כופר; במה הוא כופר?

נתבאר לעיל שאת ענין הבטחון לומדים אנו מציווי התורה בשעת המלחמה שלא לערוץ מפניהם. אמנם מי שחסר לו הבטחון ומתיירא, לא נעשה בזה כופר, כי ציוותה התורה אשר מי האיש הירא ורק הלבב ילך וישוב לביתו, ותו לא; ומדוע א"כ כותב הרמב"ם שמי שאינו מחכה לביאתו הוא כופר.

וממשיך הרמב"ם ומבאר שהכפירה שלו היא בדברי הנביאים ומשה רבינו. ונתבאר אשר הכוונה היא לנבואת חבקוק האמורה "אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר", אשר האמונה בנבואה זו היא המחייבת לחכות לו בכל יום שיבוא.

וכאן רואים אנו את תוכנה של נבואה זו, אשר היא כלשון הרמב"ם "יחכה ויאמין בכלל הדבר", "ולא ישים לו זמן", כי אם בלשון כללי "בא יבא לא יאחר".

ובלשון הזה היא גם ההכרזה של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בשנת תש"א "לא לתר לתשובה לא לתר לגאולה", ועד להכרזה של הרבי בשנת תנש"א "ענוים הגיע זמן גאולתכם". בלי קביעות זמן, כי אם אמונה ובטחון - שנאמין ונחכה לו בכל יום שיבוא ולא יאחר.

כך היה אז, וכך היינו שומעים בשיחותיו של הרבי במשך כל השנים, לא רק בסגנון "היום אם בקולו תשמעון" כי אם בסגנון "היום ממש", כי זהו מעקרי האמונה "להאמין ולאמת שיבוא, ולא יחשב שיתאחר", לעורר את הבטחון האמתי, ולאמר זאת בסגנון

ברור, באותו סגנון שהכריז משוח המלחמה, כאשר יצאו בני ישראל למלחמה על שונאיהם "עלה נעלה וירשנו אותה", ולא רק בסגנון של תקוה ובקשה מהשי"ת.

זכור לכולנו שבשנת תשמ"א יסד הרבי את "צבאות ה'", ובהתאם לתוכן השיחות שלאותה שנה היו מנגנים עם הילדים את הניגון moshiach will be here this year (משיח יהיה פה בשנה הזאת), והרבי הי' מעודד מאד את השירה הזאת. הגיעה שנת תשמ"ב, שוב הופיע הרבי בכנס צבאות ה', שוב המשיכו לנגן את הניגון הזה, ושוב עודד הרבי את השירה הזאת. אמנם יש בו שינוי תוכן קטן, לא עוד "בשנה הזאת - תשמ"א", כי אם "בשנה הזאת - תשמ"ב", אבל באותה חיות ובאותו בטחון אמיתי וטהור.

זה היה סגנון דברי הרבי בשנת תשי"א, זה היה סגנון דבריו בשנת תש"ל, בשנת תשמ"א, בשנת נסים, בשנת אראנו נפלאות, בשנת נפלאות בכל, ובמשך כל השנים שביניהם. את הניגון הזה שרנו בשנת תשמ"א, בשנת תשמ"ב, בשנים הבאות, ושרים אותו גם כעת. ואע"פ שהתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואף

על פי שהתמהמה עם כל זה

אחכה לו בכל יום שיבוא